

Eksamen i erstatningsrett 2014

Skrevet av Hilde Yong Hong Gavel Bakke

Kommentert av Kristoffer Rakner, Advokatfirmaet Lund & Co DA

Å lese "mønsterbesvarelser" kan være et nyttig supplement til ditt studieopplegg for øvrig. Før du starter er det etter min mening viktig at du har et avklart forhold til hva det er du skal lese. En besvarelse bedømt til A er en besvarelse som av sensor er bedømt til å være en "[f]remragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet". Selv om "fremragende" utvilsomt henger høyt, er det viktig å merke seg at det ikke er synonymt med "perfekt". En A-besvarelse har også svake punkter. Det er derfor viktig å forholde seg kritisk når du leser en mønsterbesvarelse, og at du spør deg selv om du er enig med hvordan kandidaten har løst spørsmålet eller mine kommentarer. Det er også, naturlig nok, viktig å stille seg spørsmålet hvorfor du ville løst spørsmålet på akkurat den måten.

I de følgende kommentarene vil jeg ofte peke på punkter jeg mener kandidaten kunne gjort noe annerledes. Det er viktig likevel å ha i bakhodet at kommentarene tar sikte på et "best-case", noe som naturlig nok er tilnærmet umulig å oppnå i eksamenssituasjon. Det er derfor naturlig å reagere på enkelte av kommentarene mine som pirk. Det er ikke slik at disse elementene ville vært elementer som i noen særlig grad ville vært egnet til å svekke besvarelsen ved sensurering av skoleeksamen.

Når det gjelder bedømmelsen av besvarelsen utmerker den seg ved at den i det vesentlige er lett å følge og at kandidaten har en effektiv progresjon og fremstillingsteknikk. Dette er på ingen måte selvsagt for studenter så tidlig i andre studieår. Det synes som kandidaten har jobbet en god del med oppgaveskrivning. Slik jeg ser det er dette et trekk kandidaten scorer høyt på. Det er verd å tenke på at kandidaten har prestert dette i en eksamenssituasjon, med alt det dette medfører. Dette suppleres av at kandidaten åpenbart har god oversikt materielt.

PRAKTIKUM

Den overordnede problemstillingen er om Erik Eik er erstatningsansvarlig overfor Jofrid Ryst og barna for tap av forsørger Rune Ryst.

God problemstilling. Her kunne det vært tatt med noe fra faktum som forklarte hvorfor Eik eventuelt er erstatningsansvarlig.

I erstatningsretten må det etter rettspraksis foreligge tre kumulative vilkår for at påståtte skadevolder blir erstatningsansvarlig.

Her velger nok mange kandidater å ramse opp de tre vilkårene, uten at man nødvendigvis taper på ikke å gjøre det. Det kan imidlertid bidra til en noe mer oversiktlig gjennomgang av vilkårene.

For det første må det foreligge en erstatningsrettslig vernet skade. Det er klart at tap av forsørger og en persons død er å anse som erstatningsrettslig vernet jf. skl. § 3-4.

Det fremstillingsmessige er som nevnt en styrke i denne besvarelsen generelt. Kandidaten synes å følge et gjennomtenkt opplegg som gjør det lett å følge logikken i oppbygningen. Dette er særlig tydelig i de første avsnittene her.

Ettersom skl. § 3-4 er en utmålingsregel blir måten kandidaten henviser til bestemmelsen her upresis uten en nærmere presisering av at bestemmelsen forutsetter at forsørgertap er erstatningsrelevant.

Videre må det foreligge et ansvarsgrunnlag, den ulovfestede skylderegelen er i foreliggende sak det aktuelle. Culpanormen er utviklet i rettspraksis og teori. Kjernen er om påståtte skadevolder har handlet uaktsomt og dermed blir erstatningsansvarlig. Vurderingstema er om påståtte skadevolder burde reagert på risikoen.

Kandidaten kunne vurdert en mer smidig måte å komme seg over i vurderingen av culpanormen. For det første er skyldregelen hovedregelen i norsk erstatningsrett. For det andre er det tale om spørsmål om ansvar for en enkeltpersons handling. I slike situasjoner er culpa det mest nærliggende ansvarsgrunnlaget.

Siste setning er ufullstendig. Vurderingstema er om påståtte skadevolder burde reagert på risiko for skade.

Spørsmålet blir da om Erik Eik burde reagert på risikoen sykling på feil side av veien på en svingete vei, med mangel på søvn, representerte.

Oppbygningen er igjen positiv. Kandidaten starter generelt på regelnivå og beveger seg mot det spesielle i form av problemformulering opp mot faktum. Spørsmålsstillingen kobler juss og faktum på en god måte.

To minstevilkår som må være innfridd, er tilstrekkelig med tilknytning til risikoen og alternativ handling.

Språklig dårlig oppbygget setning. Strengt tatt mangler også minstevilkårenes forankring i rettskilder, men denne kan sies å følge av den innledende tolkningen.

Da Eik både kjørte og eide sykkelen under sammenstøtet med Ryst, må Eik anses å ha tilstrekkelig med tilknytning til risikoen.

En person har som oftest tilstrekkelig tilknytning om risikoen er skapt ved en aktiv handling.

Videre må det eksitere en enkel og effektiv alternativ handling. Eik kunne for det første trillet sykkelen. For det andre kunne Eik trillet sykkelen på gangstien, noe som ville redusert risikoen betydelig.

Alternativ handling kunne materielt sett vært behandlet mer utførlig enn hva kandidaten gjør i denne besvarelsen. Alternativ handling har både plass som inngangsvilkår og som moment i selve culpavurderingen. Slik jeg ser besvarelsen

drøfter kandidaten kun alternativ handling som inngangsvilkår, men med vurderingstema delvis som et moment i culpavurderingen.

Poenget med alternativ handling som inngangsvilkår er, slik jeg ser det, kun at det må eksistere en alternativ handling (som kandidaten ganske riktig peker på). Dersom noen slik ikke eksisterer, og påstått skadevolder ikke kunne handlet annerledes, kan heller ikke culpaansvar konstateres. Vurderingen av alternativ handling som inngangsvilkår bør derfor etter min mening begrense seg til en vurdering av eksistensen av alternativ handlinger.

Som en del av selve culpavurderingen har alternativ handling en annen funksjon enn som minstevilkår/ inngangsvilkår. Dette er et spørsmål om å kvalifisere den alternative handlingen som en del av vurderingen av om påstått skadevolder burde handlet annerledes. I denne relasjonen er det relevant både hvor effektiv en alternativ handling ville vært og hvor enkelt den kunne gjennomføres (var de alternative handlingene byrdefulle?). Det er også relevant om det finnes flere alternative handlinger og hvor effektiv og byrdefulle disse ville vært.

Skaderisikoen i dette tilfellet, var lettere personskade eller død. Arten av skaden var derfor alvorlig.

Noe upresis formulering. Skaderisikoen er ikke lettere personskade eller død, men i så fall alt fra lettere personskade til død.

Kandidaten kunne løpende gjort det klart hvorfor det som skrives rettslig er relevant for vurderingen som foretas. Dette gjelder gjennomgående ved elementene i culpavurderingen. Ved å gjøre de rettslige elementene synlige som rettslige elementer får besvarelsen et mer rettslig preg. Dette gir muligheter for å vise selvstendighet og vurderingsevne.

Elementene kan også knyttes opp mot rettskilder. Her er det selvfølgelig slik at man kan trekke ut fra RP at skaderisiko skal kvalifiseres som en del av risikovurderingen. Dette fordi stor risiko for stor (alvorlig) skade taler for at påstått skadevolder skulle reagert på risikoen. Risikoens art kunne vært ubrodert noe mer enn en setning ved å skrive faktum inn i større grad.

Det neste som skal vurderes er risikoens grad – sannsynligheten for at skade vil inntreffe.

Sammenhengen mellom art og grad kunne vært synliggjort.

Det fremgår av faktum at veistrekningen var en skolevei og det må kunne antas at en skolevei er nok så trafikkert. Generelt vil det være en stor sannsynlighet for skade på en trafikkert vei hvor motorvogner og syklist kjører. Trafikken og veistrekn timer er derfor et område man generelt må opptre varsomt.

På den ene siden syklet Eik først på riktig side. Det var de utålmodige bilsjåførene bak som gjorde at han ønsket å bytte side. Eik på sin side bidro på den måten til flyt i trafikken. Videre syklet Eik i en lav hastighet og tenkte at han kunne se motgående trafikk om han syklet på andre siden av veien. Den lave farten reduserte risikoen for skade. Dette taler mot at Eik burde reagert på risikoen.

På den annen side medførte Eiks bytting av side på veien en risiko. Bilveien hadde en gul stripe i midten, noe som vil si at biler ikke har lov til å kjøre forbi. Ved å sykle på feil side var det en risiko for at motgående trafikk måtte velge mellom å kjøre på Eik eller svinge ut i motgående kjørebane. Noe som var farlig da man kan møte på bilister og syklister der også. Dette trekker i retning av at Eik burde reagert på risikoen.

Videre var Eik ekstremt trøtt etter våkenatten. Det er et kjent faktum at det er risikabelt å sykle og å kjøre bil i trafikken med mangel på søvn. Mangel på søvn reduserer reaksjonsevnen sterkt og reaksjonsevnen blir påvirket som når man har promille. Ved ferdsel i trafikken er det viktig å ha en rask reaksjonsevne grunnet den høye hastigheten ting skjer i og de store skadene som kan inntreffe. Dette trekker i retning av at sannsynligheten for skade var høy og Eik burde reagert på risikoen.

Den siste setningen i avsnittet er et eksempel på et godt grep som viser at kandidaten er bevisst på hva som vurderes og relaterer drøftelsen tilbake til vurderingstema.

Videre byttet Eik side og tenkte at han ville ha oversikt over motgående trafikk. Eiks mangel på søvn førte imidlertid til at han måtte konsentrere seg om syklingen og for det meste hadde sett ned i bakken. Det var dermed til lite hjelp at han kunne ha flyttet seg ut av veien. Eik syklet også fra side til side grunnet hans søvnmangel, noe som også må anses som risikabelt på en bilvei.

Eik hadde bare tatt forbehold om at han kunne møte på motgående motorvogner. Med en gangvei på andre siden av autovernet kunne det være naturlig å tenke at syklister holdt seg til den. Likevel er det ikke et ukjent faktum at erfarne syklister liker å sykle på kjørebane og overstiger fartsgrensen. Noe som trekker i retning av at sannsynligheten for skade var stor.

I Strumadommen ble det ansvar etter en strumaoperasjon. Høyesterett la vekt på at strumaoperasjoner var et risikofyllt område og at operatøren måtte gjøre alt han kunne for å ikke skade det andre nervebåndet, da han mistenkte at han hadde skadet det første.

Trafikken og veistrekninger er også et risikofyllt område, som i Strumadommen, slik at det stilles et høyere krav til aktsomhet enn i mindre risikofylte områder.

Bruken av rettspraksis på denne måten på dette tidspunktet i studiet er positivt. Selv om trafikken uten tvil er et område hvor man skal være oppmerksom er jeg imidlertid ikke nødvendigvis enig i at å foreta operasjoner og å opptre i trafikken kan likestilles uten videre.

Et positivt trekk med besvarelsen er at kandidaten bruker mye tid på faktum ved kvalifiseringen av risikoen. Dette er sentralt i en culpavurdering. I tillegg inneholder kandidaten også pro/contra argumentasjon som trekker opp. En bred gjennomgang av faktum sentralt i en god culpavurdering.

Drøftelsen burde drøftet rolleforventning til skadelidte og alternativ handling som et moment i selve culpavurderingen.

Når Eik lider av søvnmangel og har redusert reaksjonsevne taler dette for at han burde utført den enkle og effektive alternative handlingen. Eik var også på et risikofylt område. Disse momentene samlet sett må tilsi uaktsomhet.

Logisk godt grep med en slik oppsummerende avslutning. Som nevnt overfor har imidlertid ikke kandidaten drøftet alternativ handling tilfredsstillende som moment i culpavurderingen. I dette lyset blir ikke kandidatens referat til alternativ handling nødvendigvis overbevisende.

Eik burde ha reagert på risikoen sykling på feil side av veien på en svingete vei med mangel på søvn representerte.

Vilkåret om ansvarsgrunnlag er dermed oppfylt.

På ny et eksempel på god framstillingsteknikk ved at kandidaten avslutter drøftelsen klart og tydelig.

Det siste vilkåret som må være innfridd, er årsakssammenheng mellom skaden og ansvarsgrunnlaget.

Greit, men setningen før komma fremstår som ufullstendig: innfridd for at hva?

Høyesterett statuerer to grunnsetninger for faktisk årsakssammenheng gjennom P-pilledom II. For det første må skaden ikke ha skjedd dersom handlingen kan tenkes bort. Den må være en nødvendig betingelse for skaden. Videre må handlingen være så vidt vesentlig i årsaksbildet at det ville vært naturlig å knytte ansvar til den.

Det er klart at dersom Eik ikke hadde syklet på feil side av den svingete veien og hadde nedsatt reaksjonsevne på grunn av manglende søvn, ville ikke skaden ha skjedd. Handlingen var også vesentlig i årsaksbildet.

Det er ikke noe behov for rettslig avgrensing i den foreliggende saken. Kravet om årsakssammenheng er innfridd.

En ok drøftelse av årsakssammeheng, som ikke er tvilsomt når ansvar er konstatert. Språklig sett virker "behov" litt uklart.

Da de tre kumulative vilkårene er innfridd, er Erik Eik erstatningsansvarlig for 4 millioner kroner overfor Jofrid Ryst og barna for tap av forsørger jf. skl. § 3-4.

Språklig burde det her fremgått at Eik bare som utgangspunkt er erstatningsansvarlig for 4 millioner kroner.

Eik anfører at erstatningen skal avkortes på grunn av skadevolders medvirkning jf. skl. § 5-1.

Etter skl. § 5-1 første punktum kan erstatningen settes ned eller falle bort dersom skadelidte har "medvirket" ved "egen skyld".

Nok et eksempel på en effektiv og god framstillingsteknikk hvor kandidaten raskt presenterer det aktuelle rettslige grunnlag og tar opp vilkårene tydelig til drøftelse.

Spørsmålet blir om Ryst har ”medvirket” til skaden.

Her kunne nok faktum vært tatt inn i noe større grad i spørsmålsstillingen.

Vilkåret viser til et årsakskrav. Det er klart at skaden ikke ville ha skjedd dersom Ryst ikke hadde syklet i en så stor hastighet, uten hjelm, på en svingete vei og vært distraheret. Rysts handling var dermed nødvendig for skaden og så vidt vesentlig i årsaksbildet jf. P-pilledom II.

Etter min mening er det uheldig å drøfte årsakskravet før skyld er konstatert. Avsnittet virker på grunn innholdsmessig som en forhåndskonklusjon på skyld. Rettslig sett spør da også årsakskravet mellom en sammenheng mellom skaden og ansvarsgrunnlaget (her den culpøse handling). Det er i beste fall vanskelig å konstatere en sammenheng mellom de ansvarsbetingende faktiske omstendigheter som begrunner ansvarsgrunnlaget og skaden uten først å klargjøre hva som er de ansvarsbetingende faktiske omstendigheter.

Ryst hadde dermed ”medvirket” til skaden jf. skl. § 5-1 (1).

Språk: "hadde", mer naturlig å bruke "har".

Neste spørsmål blir om Ryst hadde medvirket til skade ”ved egen skyld” jf. skl. § 5-1 (1).

Vilkåret viser etter forarbeidene og rettspraksis til en vurdering etter culpanormens mønster. Spørsmålet blir om Ryst burde reagert på risikoen sykling i høy hastighet, uten hjelm, på en svingete vei uten å være oppmerksom representerte.

Pluss for problematisering med involvering av faktum. Dette inngår i det som fremstår som en effektiv og gjennomtenkt metode.

Det er klart at det foreligger tilstrekkelig tilknytning.

Ufullstendig: Tilknytning mellom hva og hva, og hvordan?

Som alternativ handling kunne Ryst ha syklet i en lavere hastighet og ikke 10 km/t over fartsgrensen. Han kunne også tatt på seg hjelm og vært mer oppmerksom. Alle disse handlingene ville redusert risikoen. Det eksisterte dermed en enkel og alternativ handling.

OK. Se kommentarer om alternativ handling overfor.

Alt fra lettere personskade til død må anses som relativt vanlig i trafikken og i forbindelse med sykling på veibanen. Arten av skaden kan variere, men er i dette tilfellet alvorlig.

Det henger litt i løse luften hvordan siste setning etter komma har rettslig betydning.

Videre skal risikoens grad vurderes. Ryst syklet Langebakken hver dag. Han var dermed kjent med terrenget, i motsetning til i Alpindom I hvor Høyesterett la vekt på at skadelidte burde senket farten da hun var ukjent med terrenget. Dette trekker i retning av at sannsynligheten for skade var lav.

Innholdsmessig er det noe tvilsomt om kandidaten her drøfter risikoens grad isolert eller synbarhet etter subjektive forutsetninger.

Likevel syklet Ryst i 10 km/t over fartsgrensen. 50 km/t er meget høy fart med sykkel, spesielt med tanke på at Ryst syklet uten hjelm. Ryst var en erfaren syklist og kjent med veistrekningen. Likevel var terrenget svingete og han hadde dermed begrenset sikt uavhengig av erfaringen. Noe som tyder på at han burde senket farten. Tilsvarende var det i Alpindommen. Alpinisten burde senket farten da hun fikk tårer i øynene og ikke kunne se løypen. Dette trekker i retning av at Ryst burde reagert på risikoen.

Kandidaten mister her noe av strukturen som har vært positivt til nå. Hva drøftes egentlig her? Fremdeles risikoens grad? Innholdsmessig er dette tvilsomt. Kandidaten viser imidlertid oversikt ved å trekke på Alpindommen.

Videre var det en sentral faktor at datteren var syk og at Ryst derfor burde skynde seg hjem. Det fremgår imidlertid av faktum at datteren kun hadde fått en hjernerystelse noe som i seg selv ikke kan anses som svært alvorlig. Datteren var også i påsyn av konen og konen kunne også tatt med seg begge barnene på legevakten. Denne omstendigheten kan dermed ikke anses som formildende eller unnskyldende.

Uklart hva kandidaten mener at "det var en sentral faktor". Ellers en grei håndtering av dette aspektet.

Videre var Ryst en erfaren syklist. Ryst som en erfaren syklist har gode forutsetninger for å vite om de risikoer sykling i trafikken kan medbringe. Han burde dermed vite viktigheten av hjelmbruk for å begrense skadeomfanget og vite at man burde redusere hastigheten dersom man har dårlig sikt.

Rysts subjektive forutsetninger, høye hastighet og mangel av hjelm, må etter forholdende samlet sett anses som uaktsomt. Ryst burde reagert på risikoen.

Bra. Kandidaten tar seg til en viss grad inn igjen innledningsvis. Strukturen på culpavurderingen er her etter min mening svakere enn for skadevolder.

Ryst har dermed medvirket til skade ved "egen skyld" jf. skl. 5-1(1).

Det fakultative "kan" tilsier at selv om vilkårene er innfridd er ikke avkortning obligatorisk.

Her kan kandidaten med fordel skrive enklere, ref. "det fakultative".

Spørsmålet blir om det ville være "rimelig" med avkortning i lys av de hensynene bestemmelsen oppstiller i skl. § 5-1 (1).

Det må da ses hen til "atferden" da skal skyldgraden på begge sider vurderes. Begge partene må anses for å ha opptrådt uaktsomt. Skyldgraden må dermed stilles nokså likt.

Det er, som det fremgår av sensorveiledningen, ikke gitt at man uten videre kan legge til grunn at skyldgraden må stilles likt. Kandidaten har heller ikke holdt noen av skadelidte eller skadevolders skyld opp mot normen for grov uaktsomhet.

Positivt at kandidaten løfter det enkelte vilkår fram til vurdering.

Videre må man se på atferdens ”betydning for at skade skjedde”. Det må da ses hen til hvem av partene som hadde det vesentligste årsaksbidraget til skade. På den ene siden syklet Ryst uten hjelm og i en høy hastighet. Likevel var det Eik som syklet på feil side av veien. Dersom Eik ikke hadde syklet på feil side av veien er det betydelig mindre sannsynlighet for at skaden ville skjedd.

Her kunne det vært pekt på hvilken retning dette trakk i.

Etter skl. § 5-1 andre punktum skal det også legges vekt på om skadelidte i mindre utstrekning har latt være å minske risikoen for skade. Ryst kunne redusert risikoen for skade ved å bruke hjelm.

Antar at kandidaten har skrevet andre punkt. Bør skrives § 5-1 nr. 2. Nr. 2 er en spesifisering av hva som kan anses som medvirkning og er metodisk ikke uten videre et av momentene i rimelighetsvurdering i nr. 1

Forholdende samlet sett tilsier at det ville være rimelig å avkorte kravet med 40 %.

Avkortning gis i rettspraksis ved brøk.

I Damdommen og i Gulvlukedommen ble spørsmålet om passiv identifikasjon tatt opp. Spørsmålet var om Nicolai (skadelidte) skulle identifiseres med faren og hadde medvirket til skaden grunnet manglende tilsyn. I Gulvlukedommen var det spørsmål om damen (skadelidte) skulle identifiseres med ektefellen som hadde åpnet luken. I begge dommene ble spørsmålet besvart benektende. Det er en hovedregel i norsk rett at det ved personskade og forsørgertap ikke skal foretas passiv identifikasjon.

Det ville dermed ikke vært rimelig å avkorte forsørgertapet grunnet Rysts medvirkning.

Spørsmålet om passiv identifikasjon er vanskelig. Det kan synes som om kandidaten ikke hadde tilstrekkelig oversikt over de mest relevante kildene. Viktigste i denne sammenhengen er imidlertid at kandidatens løsning av spørsmålet burde vært bedre strukturert. Overgangen til drøftelsen er vanskelig å få tak på, kandidaten stiller ikke opp spørsmål og rettslig utgangspunktet kommer først avslutningsvis i drøftelsen og forankres bare forutsetningsvis.

Videre blir spørsmålet om kravet kan lempes etter skl. § 5-2. Kravet kan lempes dersom det er ”urimelig tyngende” for skadevolder.

Ordlyden tilsier at det er en høy terskel. Dette støttes av rettspraksis hvor bestemmelsen blir omtalt som en snever unntaksregel.

Spørsmålet blir om kravet på 4. millioner ville være ”urimelig tyngende” for Eik.

I Skallddommen ble erstatningskravet lempet. Høyesterett la vekt på skadelidtes provokasjon og skadevolders økonomiske bæreevne og alder. I denne saken var handlingen utført forsettlig.

Her er kandidaten på ny på sporet framstillingsmessig. Effektiv og logisk oppbygning. Kandidaten viser god kunnskap ved å trekke på skalledommen.

Eik er arbeidsledig og har vært det i et år. Noe som tilsier at han har begrenset med inntektsmuligheter. Videre fremgår det at han ikke har formue og i tillegg boliggjeld på 1,5 millioner kr. Disse forholdene taler for at kravet vil være "urimelig tyngende" for Eik.

Videre var Eik uforsikret og personlig ansvarlig. Uten forsikring og arbeid og formue taler det for at kravet ville være urimelig tyngende.

I Skaldedommen hadde skadevolder skallet ned skadelidte forsettlig og hadde bare studiegjeld på 80. 000 kr. I foreliggende sak har bare Eik handlet uaktsomt og har en gjeld på kr. 1,5 millioner.

Fin parallelltolkning med skalledommen. Drøftelsen er kort, men positiv, særlig sett i sammenheng med eksamenssituasjonen.

Det må dermed, grunnet Eiks økonomiske bæreevne, foreliggende forsikringer og skyldforhold (Eiks uaktsomhet - Rysts mangel av hjelmbruk) slås fast at kravet ville være "urimelig tyngende" for Eik jf. skl. § 5-2. Kravet bør dermed lempes til 2,5 millioner kr.

Lemping bør angis i brøk.

Konklusjonen blir at Eik er erstatningsansvarlig overfor Jofrid Ryst og barna for 2, 5 millioner kr.

TEORI

ARBEIDSGIVERANSVARET FOR ANONYME OG KUMULATIVE FEIL

Kandidaten har gjengitt oppgaveteksten feil. Dette gjør nok at besvarelsen er snevrere enn oppgaven gir anvisning på. Dette trekker ned. Et eksempel på at man må være nøye med oppgaveteksten.

Innledning

At innledning er den eneste overskriften i besvarelsen er forvirrende.

Arbeidsgivere kan bli objektivt ansvarlig for skade voldt forsettlig/uaktsomt av arbeidstakere etter skl. § 2-1. Dette forutsatt at de tre kumulative vilkårene for erstatning er innfridd. Hovedregelen er at arbeidstakeren må ha opptrådt uaktsomt for at det skal foreligge ansvar. Rettspraksis har imidlertid åpnet for at arbeidsgivere også kan bli ansvarlig selv om arbeidstakeren ikke har handlet uaktsomt. Eller selv om arbeidstakeren ikke kan identifiseres. Dette ansvaret kategoriseres som arbeidsgiveransvaret for anonyme og kumulative feil.

Kronglete språklig. Dette avsnittet er vanskelig å lese. Det hadde vært en fordel om ordlyden i § 2-1 hadde blitt brukt mer aktivt. Jeg savner en tydeligere struktur i

besvarelsen. Her kan det være selvdisiplinerende å forklare strukturen i besvarelsen innledningsvis.

Dette ansvaret skal fange opp tilfeller der skade har inntruffet, men enten at hver enkelt arbeidstaker ikke har opptrådt så uforsvarlig at uaktsomhetskravet er innfridd. Eller at skadelidte ikke får erstatning grunnet mangel på identifikasjon av skadevolder/skadevoldere. Reparasjons og prevensjonshensynet er dermed sentralt i denne konteksten. Ansvaret grenser mot objektivt ansvar for uforsvarlig ordning.

Et tips å skrive en setning fullt ut i stedet for "dette", se første setning. Positivt at kandidaten kommer inn på forholdet til uforsvarlig ordning selv om oppgaveteksten er feil gjengitt. Positivt at kandidaten er innom legislative hensyn, men drøftelsen er nok for knapp til at kandidaten får fram selvstendighet og vurderingsevne her.

I Steinrasdommen inntraff det skade ved at en steinblokk gjorde skade. Det fremgikk av dommen at veivesenet og fylkeskommunen ikke hadde gjort tilstrekkelig med undersøkelser før de foretok sprengning av fjellet. Høyesterett kom frem til at veivesenet og fylkeskommunen ikke hadde truffet nødvendig sikkerhetstiltak og heller ikke opptrådt etter hva man kan forvente av arten av virksomheten. Det var ingen enkeltpersoner som kunne lastes for skaden, men Høyesterett kom til at alle forholdende samlet sett måtte anses som uaktsomt. Dommen er dermed illustrerende for kumulative feil hvor erstatning er blitt tilkjent.

Kandidaten har åpenbart kontroll på rettspraksis. Her burde de imidlertid vært sørget for større fokus på å problematisere dommen opp mot oppgavens tema eller legislative hensyn. Slik det står nå, og sett i sammenheng med de like gjennomgangene av dommene nedenfor fremstår avsnittene i hovedsak som referat fra dommen.

Mobbedommen er et eksempel på anonyme og kumulative feil. I denne saken ble en arbeidstaker mobbet av andre ansatte. Skadelidte fikk psykiske lidelser som følge av mobbingen. Mobbingen bestod i blant annet handlinger som å henge en levende edderkopp på døren til skadelidte, skremme skadelidte da hun trillet et lik og henge en brukt kondom på bilen til skadelidte. Mobbingen bestod dermed i flere handlinger hvor man ikke alltid kunne identifisere skadevolderne. Høyesterett kom til at det ble ansvar. Mobbing på en arbeidsplass var ikke upåregnelig. Det stod også i nærhet av arbeidet og var i arbeidsgivers interesse. Skadelidte ble systematisk mobbet på jobben og årsaken var at mobberne ønsket at hun skulle fratrukke sin stilling.

Videre har vi et eksempel på erstatningsansvar etter arbeidsgiveransvaret anonyme feil. I lommebokdommen ble det tilkjent erstatning. Saken gjaldt en arbeidstaker som døde. En annen arbeidstaker kom for å hente lommeboken hans og stjal lommeboken. Det var uvisst hvem den stjelende arbeidstakeren var, da sykehuset ikke hadde bedt om fremvisning av legitimasjon ved uthenting av lommeboken. Høyesterett uttalte at det forelå arbeidsgiveransvar uavhengig av om identiteten til skadevolder var kjent.

Avslutningsvis har vi et annet eksempel på anonyme og kumulative feil. I Alpindom I gjaldt saken en alpinist som kjørte i en ny trasé laget av alpinanlegget over de vanlig bakkene grunnet mangel på snø. Høyesterett kom til at det forelå ansvar det det ikke var skiltet, og det var en stein i bakken. Dommen er illustrerende fordi flere forhold tilsa til sammen uaktsomhet.

Kandidaten får som nevnt vist at hun har god kunnskap om rettspraksis. Gjennomgangen blir imidlertid etter min mening for refererende og for lite problematiserende. Dette kan imidlertid definitivt forsvares både ut fra eksamenssituasjonen, tidspunktet på studiet og at det er et tidlig møte med teorioppgaver. Poenget mitt her er å gjøre oppmerksom på at man også ved skriving av teorioppgaver bør ha fokus på problematisering.

I teorien blir det lagt til grunn at det er en glidende overgang mellom kumulative og anonyme feil etter arbeidsgiveransvaret og ansvar etter objektivt ansvar for uforsvarlig ordning. Momenter som kan skille disse grunnlagene kan være om det foreligger en sikkerhetsmangel eller ikke. Det vises også i rettspraksis at skillet har vært uklart. I noen dommer fra Høyesterett hvor det blir ansvar etter objektivt ansvar for uforsvarlig ordning er det dissens hvor mindretallet bygger på arbeidsgiveransvaret for kumulative og anonyme feil (mener å huske at dette var Gulvlukedommen).

OK avslutning. Praktikumsbesvarelsen er etter mitt syn bærende for karakteren. Teoribesvarelsen holder på et godt nivå av kunnskap om rettspraksis. Jeg kommenterer av naturlige grunner ikke flersvarsoppgaven.

FLERVALGSOPPGAVER

- 1) b
- 2) b, ja dette er mulig jf. bla. DNB-dom
- 3) b, 10 års grense jf. skl. § 5-1